

Trixagus atticus REITTER, 1921 (Coleoptera: Throscidae) – nowy
w faunie Polski gatunek chrząszcza

Trixagus atticus REITTER, 1921 (Coleoptera: Throscidae) – a beetle new
to Polish fauna

Tomasz KLEJDYSZ¹, Lech BUCHHOLZ², Przemysław STRAŻYŃSKI¹

¹Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Władysława Węgorka 20,
30-318 Poznań; e-mail: t.klejdzysz@iorpib.poznan.pl

²Pracownia Naukowo-Badawcza Świętokrzyskiego Parku Narodowego, ul. Suchedniowska 4,
26-010 Bodzentyn; e-mail: ampedus@poczta.onet.pl

ABSTRACT: *Trixagus atticus* REITT. (Coleoptera: Throscidae) is reported as new to the Polish fauna. One male of this species was caught in Poznań. A checklist for Throscidae of central Europe and Poland is given.

KEY WORDS: Coleoptera, Throscidae, *Trixagus atticus*, new record, faunistics, Poland.

Podrywkowate (Throscidae) są niewielką rodziną chrząszczy zaliczaną do nadrodziny Elateroidea. Obejmuje ona nieco ponad 150 gatunków (w Europie występuje 20) zgrupowanych w trzech rodzajach (MERTLIK, LESEIGNEUR 2007). Przedstawiciele dwóch z nich: *Aulonothroscus* HORN i *Trixagus* KUGELANN, o kosmopolitycznym typie rozmieszczenia występują w Polsce. Należą tu drobne chrząszcze, nieprzekraczające 5 mm długości, o brązowo-czerwonym lub czarnym ciele, pokrytym drobnymi szczecinkami. Podrywkowate są mało zróżnicowane morfologicznie i nie mają znaczenia ekonomicznego, z czego może wynikać małe zainteresowanie entomologów tą grupą. W Polsce stwierdzono do tej pory 8 gatunków (BURAKOWSKI i in. 1985, 2000; RENNER, MESSUTAT 2007). Biologia wielu gatunków nie jest znana

a większość danych ogranicza się do miejsca i daty odłowu imagines. Jedyny gatunek, którego biologia została dobrze poznana to *Trixagus dermestoides* L. (BURAKOWSKI 1975). Autor ten odkrył, że larwy *T. dermestoides* rozwijają się w glebie, na drobnych korzeniach drzew (brzoza, buk, olsza, sosna) gdzie odżywiają się grzybnią grzybów mikoryzowych. Gatunek posiada dwuletni cykl rozwojowy – larwa żeruje przez 2 sezony wegetacyjne, po czym z końcem sierpnia lub we wrześniu buduje w glebie kolebkę poczwarkową, w której się przepoczwarcza. Stadium poczwarki trwa około 2 tygodnie. Przypuszcza się, że inne gatunki Throscidae mogą rozwijać się w podobnych warunkach. U niektórych gatunków (szczególnie z rodzaju *Aulonthroscus*) obserwuje się jednak saproksylofilie (znajdowane bywają na martwych drzewach oraz w próchniejącym drewnie drzew stojących i powalonych, a także w dziuplach-próchnowiskach), co sugerowałoby, że środowiskiem ich rozwoju jest ten właśnie substrat.

W Europie Środkowej rodzina Throscidae reprezentowana jest przez 12 gatunków (gwiazdką [*] zaznaczono gatunki z Polski wcześniej znane):

* *Aulonthroscus brevicollis* (BONVOULOIR, 1859)

* *Aulonthroscus laticollis* (RYBIŃSKI, 1897)

Trixagus atticus REITTER, 1921

* *Trixagus carinifrons* (BONVOULOIR, 1859)

* *Trixagus dermestoides* (LINNAEUS, 1767)

* *Trixagus duvalii* (BONVOULOIR, 1859)

* *Trixagus elateroides* (HEER, 1841)

Trixagus exul (BONVOULOIR, 1859)

Trixagus gracilis WOLLASTON 1857

Trixagus leseigneuri MUONA, 2002

Trixagus meybohmi LESEIGNEUR, 2005

* *Trixagus obtusus* (CURTIS, 1827)

Dane na temat występowania poszczególnych gatunków na terenie Polski wymagają rewizji. Za pewne uznać można jedynie informacje dotyczące obu gatunków z rodzaju *Aulonthroscus* oraz *Trixagus dermestoides*. Doniesienia o pozostałych gatunkach powinny być zweryfikowane z powodu często popełnianych błędów przy oznaczeniach oraz wydzieleniu w ostatnich latach nowych gatunków (MERTLIK, LESEIGNEUR 2007). Z tego też względu autorzy rozpoczęli prace nad rewizją faunistyczną polskich Throscidae, tym bardziej, że w dostępnych autorom materiałach znajdują się osobniki będące najprawdopodobniej kolejnymi gatunkami z kraju wcześniej niepodawanymi.

Trixagus atticus REITT. jest jednym z rzadziej spotykanych przedstawicieli rodziny i nigdzie nie jest odławiany w większej liczbie okazów. Biologia gatunku jest praktycznie nieznana. Według danych z literatury imagines pojawiają się z końcem czerwca i są obserwowane do początku sierpnia; występuje w dolinach rzecznych, których brzegi porośnięte są wierzbami jednak bywa też obserwowany w suchszych środowiskach; dorosłe chrząszcze zimują w szczelinach kory drzew, gdzie są odnajdywane w miesiącach zimowych (MERTLIK 2008). Omawiany gatunek znany jest z wielu krajów europejskich: Niemiec, Finlandii, Francji, Szwecji, Grecji, Włoch, Rumunii, europejskiej części Rosji, Szwecji, Szwajcarii (LESEIGNEUR 2007), Turcji (MERTLIK, PLATIA 2008), Czech (MERTLIK 2008) oraz Afganistanu, Cypru i Turkmenistanu w Azji (LESEIGNEUR 2007). W Polsce stwierdzony został jak dotąd na podstawie pojedynczej obserwacji:

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań – teren Instytutu Ochrony Roślin (UTM: XU20; 52°23'49"N, 16°51'15"E), 5–8 VI 2009 – 1♂, odłowiony przez aspirator Johnsona z wysokości 12,2 metra nad poziomem gruntu, leg. T. KLEJDYSZ.

Miejsce odłowienia osobnika *T. atticus* znajduje się w zachodniej części miasta i przylega do Lasku Marcelińskiego – średniej wielkości kompleksu leśnego, w którym można odnaleźć przypuszczalne, potencjalne siedliska tego gatunku. Aspirator Johnsona jest stacjonarnym urządzeniem odławiającym plankton powietrzny. Pułapka filtruje 0,75 m³ powietrza na sekundę. Jego konstrukcja i zasada działania przedstawiona jest w pracy MACAULAY i współautorów (1988).

Trixagus atticus zaliczany jest do grupy gatunków nie posiadających pary listewek na głowie. Wśród środkowoeuropejskich gatunków, czołem bez listewek cechują się także: *T. duvalii*, *T. exul* i *T. obtusus*. Golenie środkowej pary nóg samców *T. atticus* nie odbiegają budową od goleni przedniej i tylnej pary w przeciwieństwie do samców *T. duvalii* i *T. exul*, które na wspomnianych goleniach posiadają charakterystyczne cechy. Samce *T. atticus* łatwo też odróżnić od innych samców z rodzaju *Trixagus* (także *T. obtusus*) po charakterystycznej kępce szczecin w połowie długości epipleur pokryw. Szczeciny w tym miejscu są ponad dwukrotnie dłuższe niż pozostałe, rozmieszczone wzdłuż całych epipleur. Klucz do oznaczania środkowoeuropejskich Throscidae zawierający też inne cechy i rysunki aparatów genitalnych zawarty jest w pracy MERTLIKA i LESEIGNEUR'a (2007).

SUMMARY

The papers present a record of *Trixagus atticus* REITT. (Coleoptera: Throscidae), the beetle new in Polish fauna. One male of this species was caught in Poznań. A checklist for the Throscidae of central Europe and Poland is given. A need to verify the records of all species of genus *Trixagus* occurring in Poland (excepting *T. dermestoides* L.) is indicated. Features allowing to distinguish *T. atticus* from other species of genus are given.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B. 1975: Development, distribution and habits of *Trixagus dermestoides* (L.), with notes on the Throscidae and Lissomidae (Coleoptera, Elateroidea). *Ann. zool.*, **32**: 375-405.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1985: Chrząszcze Coleoptera: Buprestoidea, Elateroidea i Cantharoidea. *Kat. Fauny Pol.*, Warszawa, XXIII, **10**: 1-401.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 2000: Chrząszcze Coleoptera: Uzupełnienia tomów 2–21. *Kat. Fauny Pol.*, Warszawa, XXIII, **22**: 1-252.
- LESEIGNEUR L. 2005: Description de *Trixagus meybohmi* n. sp. et note sur la morphologie des *Trixagus* du groupe *carinifrons* (Coleoptera, Throscidae). *Bull. Soc. Ent. Fr.*, **110** (1): 89-96.
- LESEIGNEUR L. 2007: Throscidae. [W]: LÖBL I., SMETANA A. (red.): *Catalogue of Palearctic Coleoptera*, Vol. 4. Apollo Books, Stenstrup: 87-89.
- MACAULAY E. D. M., TATCHELL G. M., TAYLOR L. R. 1988: The Rothamsted Insect Survey '12 metre' suction trap. *Bull. entomol. Res.*, **78**: 121-129.
- MERLIK L. 2008: Contribution to the knowledge of the biology of the species of the family Throscidae (Coleoptera: Elateroidea). *Elateridarium*, **2**: 172-192. <www.elateridae.com/elateridarium/>
- MERTLIK J., LESEIGNEUR L. 2007: The species of the family Throscidae (Coleoptera: Elateroidea) Czech and Slovak Republics. *Elateridarium*, **1**: 1-55. <www.elateridae.com/elateridarium/>
- MERTLIK J., PLATIA G. 2008: Catalogue of the family Cebriionidae, Elateridae, Lissomidae, Melasidae and Throscidae (Coleoptera) from Turkey. *Elateridarium*, **2**: 1-40. <www.elateridae.com/elateridarium/>
- RENNER K., MESSUTAT J. 2007: Untersuchungen zur Käferfauna der Umgebung von Skwieżyna im westlichen Polen (Wielkopolska). *Coleo*, **8**: 16-20 [+1 tab. na stronach bez paginacji] <www.coleo.de/arbeiten.html>